

<https://doi.org/10.37919/0201-419X.2022.96.4>

УДК 811.161.2'373.2'27'42:271.4(477)-36

ІМЕНА НОВИХ СВЯТИХ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ І ПАМ'ЯТЕВИЙ ДИСКУРС

МАЦЮК
Галина Петрівна,

доктор філологічних наук, професор кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка; вул. Університетська, 1 Львів, 79000; E-mail: halyna.matsyuk@lnu.edu.ua ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8601-4742>

Halyna
MATSYUK,

Doctor of Philological Sciences, Full Professor of the the Department of General Linguistics of Ivan Franko National University in Lviv; 1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine; E-mail: halyna.matsyuk@lnu.edu.com

У статті досліджено імена нових святих УГКЦ (агіоантропоніми) як маркери колективної пам'яті сучасного суспільства щодо подій минулого – спротиву на заборони російською (в XIX ст.) та радянською (в XX ст.) владами релігійного життя українських греко-католиків. Теоретичне підґрунтя аналізу становлять ідеї та положення праць з ономастики, соціолінгвістики, релігієзнавства, історії Церкви та історії тоталітаризму в СРСР. Розкрито номінативну продуктивність агіоантропонімів у релігійних текстах та суспільній комунікації. Встановлено, що похідні номінативні одиниці від імен святих містять формальні та змістові компоненти знання про минуле і доносять збережену в суспільстві пам'ять про насильницьку православізацію в Російській імперії та СРСР.

Ключові слова: агіоантропонім, тематична група, номінативна продуктивність, пам'ятевий дискурс.

Питання зі сфери пам'яті сучасні українські дослідники почали розглядати як об'єкт міждисциплінарного аналізу зовсім недавно [Нагорна 2012: 10], тому трансформація цієї сфери в категорії мовознавства триває. Якщо історики церкви, богослови та культурологи вже дослідили перебіг беатифікаційних процесів, які завершили проголошення новомучеників Української греко-католицької церкви в 1996 р. (Рим) та в 2001 р. (Львів) [Сабат 2015, Сивіцький 1999, Франко 2008],

то в українській ономастиці імена нових святих і їх роль як носіїв пам'ятевої культури – все ще маловідома проблема, як і в соціолінгвістиці, де ці одиниці не стали об'єктом для дослідження корелятивних зв'язків між мовою і церквою, мовою та ідеологією. Тому характеристика імен нових святих УГКЦ з погляду їх номінативної продуктивності в релігійних текстах та поза ними відображає фрагмент колективної пам'яті українців, оскільки похідні найменування від агіоантропонімів містять формальні та змістові компоненти знання про мученицьку смерть за Віру через неприйняття російської та радянської ідеологій. Вивчення проблеми сприяє розвитку теорії соціолінгвістики про маловідомі питання насильницької православізації українських греко-католиків в Російській імперії та СРСР й поглиблює вже відомі результати досліджень про мову, церкву та ідеологію в бездержавних умовах.

Завдання дослідження – розкрити причини появи, склад і номінативну продуктивність одиниць тематичної групи «імена нових святих УГКЦ».

Теоретичне підґрунтя аналізу формують ідеї та положення про семіотичну природу власної назви та її функцію акумуляції і трансляції релігійної сфери [Белей 2014, Белей 2016, Зимовець 2010; Лукаш 2014], про взаємодію мови та церкви [Matsyuk 2021]. Публікації з релігієзнавства [Горан 2017], історії церкви [Маттеї 2014, Сабат 2015; Сапожникова, Андрусів 2016; Turij 2004 та ін.], історії тоталітаризму в СРСР [Франко 2008] та з історичної пам'яті соціогуманітарного знання [Нагорна 2012] дозволили виокремити контекст конкретної сфери пам'яті (описи насильницької православізації), щоб у ході аналізу трансформувати цю сферу в мовознавчі категорії «агіоантропонім», «тематична група», «номінативна продуктивність». Джерелами аналізу послужили пов'язані із життям та діяльністю мучеників за Віру тексти релігійного та публіцистичного стилю, праці учасників подій.

Виходячи з теоретичного підґрунтя, одиниці аналізу, або імена нових святих, мають за об'єкт номінації денотати божественно-духовної сфери. У різних видах комунікації найменування реалізують свою номінативну, інформативну, сакральну функції (у межах віровчення УГКЦ), функцію єдності українських греко-католиків (у мирському житті). Кожна з цих одиниць як мовний знак має семіотичну природу, тому ілюструє не тільки співвіднесеність їхніх референтів з певним класом

предметів, але й епістемічний компонент, тобто знання про життя та діяльність українських греко-католиків, силові заходи державних влад Російської імперії та СРСР. Для отримання результатів у статті використано методи, які посприяли формуванню соціокультурного підходу до вирішення проблеми, зокрема корелятивного аналізу, соціолінгвістичної інтерпретації, біографічний, елементи дискурс-аналізу.

Причини появи та склад тематичної групи «Імена нових святих УГКЦ». Серед ликів святих Східної Церкви є і святі мученики – це ті, які віддавали своє життя чи зазнавали найжорстокіших терпінь за Христову віру [Сабат 2015: 114–116]. Як святі УГКЦ, вони беатифіковані згідно з принципами католицької церкви. Їхні імена маркують локальний, не вселенський (як після канонізації) ареал почитання мучеників [Сапожникова, Андрусів 2016: 6]. Оскільки процес беатифікації відбувався двічі, то тематичну групу «Імена нових святих УГКЦ» формують дві підгрупи: «Імена пратулинських селян, беатифікованих 1996 р.» та «Імена священників, монахів і монахинь, мирян, беатифікованих 27 червня 2001 р.».

Перша підгрупа одиниць почала функціонувати в релігійному дискурсі після закінчення беатифікаційного процесу в рік 400-ої річниці проголошення Берестейської унії, коли Папа Іван Павло II під час урочистого богослужіння в соборі св. Петра причислив пратулинських мучеників до лику блаженних. Ними стали 13 загиблих від куль російської армії 26 січня 1874 р. прихожан Свято-Троїцької греко-католицької церкви в с. Пратулин (територія Холмської єпархії, де проживали українці як найбільша меншинна спільнота). Селяни чинили опір проти насильницького навернення їх російською державною владою в православ'я і загинули. Серед них: *Данило Кармаш (Кармашук), Пилип Герилюк (Кирилюк, Курилюк), Костянтин Бойко (Бойчук), Ігнатій Франчук, Костянтин Лукашук, Вартоломій Осип'юк та Максим Гаврилюк, Вікентій Левонюк та Іван (Андреюк) і зовсім юні Микита Грицюк, Лука Бойко, Онуфрій Василюк (Томашук) і Михайло Вавришук* [Сивіцький 1999].

Друга підгрупа одиниць, «Імена священників, монахів і монахинь, мирян, беатифікованих 27 червня 2001 р.», почала функціонувати в богословсько-літургійній системі та поза нею після пасторського візиту до України в червні 2001 р. Папи Івана Павла II. Він тоді вперше в контексті Східної літургії

підніс до гідності блаженних, тобто святих, 28 мучеників УГКЦ спеціальною формулою беатифікації [Сабат: 114–131]. З них 26 осіб віддали своє життя за віру Христову і вірність Апостольській церкві під час ліквідації комуністичною владою СРСР Української греко-католицької церкви. Мученицькою смертю загинули 8 єпископів: вл. *Микита Будка*, вл. *Григорій (Хомишин)*, вл. *Йосафат (Коциловський)*, вл. *Григорій (Лакота)*, вл. *Миколай (Чарнецький)*, вл. *Симеон (Лукач)*, вл. *Іван (Слезюк)*, вл. *Василь (Величковський)*, 14 священників: о. *Климентій (Шептицький)*, о. *Микола (Конрад)*, о. *Омелян (Ковч)*, о. *Андрій (Іщак)*, о. *Северіян (Бараник)*, о. *Петро (Вергун)*, о. *Яким (Сеньковський)*, о. *Микола (Цегельський)*, о. *Іван (Зятик)*, о. *Зиновій (Ковалик)*, о. *Віталій (Байрак)*, о. *Олексій (Зарицький)*, о. *Роман (Лиско)*; 3 монахині: с. *Олімпія (Ольга Біда)*, с. *Лаврентія (Левкадія Герасимів)*, с. *Тарсикія (Ольга Мацьків)*; 1 мирянин – дяк *Володимир (Прийма)*. У суспільній комунікації їхні життєписи сьогодні формують колективний портрет представників соціогрупи «мученики за Віру» і розкривають духовне та фізичне насилля над людиною з боку радянської влади. *Священномученик Микита (Будка)* (1877–1949): у 1945 р. його засудили, відправили в заслання. Він помер 1 жовтня 1949 р. у таборі (Казахстан) на 72 році життя. Як правило, померлих ховали в мішках без одягу, поклавши тіла за межі табору, де їх з'їдали звірі, з пошани до єпископського сану отця на ньому залишили його табірний одяг [Маттеї 2014: 56–58; Сапожникова, Андрусів 2016: 381–386; Мученики 2004: 30–32]. *Священномученик Климентій (граф Шептицький)* (1869–1951): 5 червня 1947 р. отця арештували, звинуватили в «антирадянській» пропаганді та в співпраці з Ватиканом. Перебував у тюрмі в Києві, зазнаючи тортур у віці 78 років. Отримав вирок 8 років тюрми. Помер у в'язниці суворого режиму 1 травня 1951 р. в м. Володимир (на Клязьмі, Росія), могила невідома [Маттеї 2014: 97–106; Сапожникова, Андрусів 2016: 336–344]. *Священномученик Зиновій (Ковалик)* (1903–1941): монах-редемпторист, 38 років. Заарештований за шість місяців до приходу німців. Численні свідки розповідали, що його розіп'яли на стіні у в'язниці «Бригідки» у Дрогобичі в червні 1941 р. після тортур [Маттеї 2014: 120–124; Сапожникова, Андрусів 2016: 264–269; Мученики 2004: 73–76]. *Священномученик Роман (Лиско)* (1914–1949): його заарештували восени 1949 р., оскільки відмовився підписати угоду про

перехід на православ'я. За одними свідченнями, отця мучили, вкладаючи на розжарені ґрати, за іншими – у віці 35 років він був живцем замуrowаний у стіні тюрми на Лонцького у Львові [Маттеї 2014: 79–82; Мученики 2004: 46–48; Сапожникова, Андрусів 2016: 443–451] та ін.

Агіоантропоніми двох підгруп у релігійному дискурсі як системі свого функціонування реалізують спільну ознаку значення 'опір насильницькій православізації українців в ХІХ і ХХ століттях у зв'язку з опозицією *українське – російське/радянське*'.

Якщо перші жертви дій російської влади, пратулинські селяни, були носіями традиційної народної та релігійної культури, то мученики ХХ ст. вже пов'язані із духовними закладами Галичини, Закарпаття та університетами Європи, це люди зі знанням іноземних мов, з ученими ступенями докторів і навіть автори наукових праць, що сприяли розвитку обряду і формували перед вірними нові завдання Церкви [Іщак 1931; Лакота 2003; Лакота 2005, Коциловський 2004; Ковч 2006].

Номінативна продуктивність агіоантропонімів: роль" / хідних'найменувань. Увага до мучеників УГКЦ ХІХ ст. і ХХ ст. пов'язана з однією з ознак візантійсько-українського обряду католицької церкви – вшануванням у спеціальних літургійних відправах упродовж церковного року численних українських святих, у тому числі й нових. Функціонуючи в різних релігійних текстах, агіоантропоніми стають твірною базою для похідних номінацій. Кожна з них зберігає не тільки формальні показники від твірної назви (у більшості прикладів, це прізвище або ім'я чи прізвище та ім'я, хоча можуть бути й родові назви, як *Пратулинські мученики*), але й доносить змістовий компонент, тобто вже згадану ознаку 'опір насильницькій православізації українців'.

Так, УГКЦ вшановує пам'ять про Пратулинських мучеників 23 січня. Похідні назви: *Свято в честь пам'яті християнського подвигу Пратулинських мучеників* [Рішення 1998: 41]; *Молитва з Молебня до Пратулинських мучеників* [Сивіцький 1998: 68], *Ікона Пратулинські мученики* [Бурдяк 2013] та ін.

Усі похідні найменування в честь священномучеників стають засобами позначення духовного (назви акафістів, молебнів, молитов, ікон та інших сакральних зображень, сакральних місць моління) та мирського життя (назви шкіл, вулиць, пам'ятників чи фільмів).

Наприклад, тематичну групу «Назви молитов» формують похідні від імен нових святих: *Молитва до блаженного священномученика Петра Вергуна, Молитва до блаженного єпископа Миколая Чарнецького, Молитва до Блаженного Священномученика Василя Величковського, Молитва до Блаженного Священномученика Івана Зятика, Молитва до Зенона Ковалика, Молитва до блаженних мучеників отця Миколи Конрада й дяка Володимира Прийми, Молитва за прославу сестри Йосафати Гордашевської, Молитва за прославу єпископа Павла Гойдича, Молитва до бл. Свм. Григорія Лакоти, Молитва про заступництво отця Климентія Шептицького, Молитва до Блаженного Мученика Григорія Хомішина та ін.* Поза релігійним стилем похідні від агіоантропонімів одиниці збагачують тематичну групу «Назви вулиць»: *вул. Коциловського (Львів); вул. Лукача, (Надвірнянський р-н, Івано-Франківська обл.); вул. Семена Лукача (Старуня, Богородчанський р-н, Івано-Франківська обл.); вул. Теодора Ромжі, (смт Чинадійово, Мукачівського району); вул. Теодора Ромжі (Ужгород); вул. Теодора Ромжі (Хуст, Закарпатська область); вул. Якіма Сеньківського (Великі Гаї, Тернопільська область) та ін.*

Тематичні групи, сформовані з похідних номінацій від назв нових святих, зокрема «Назви акафістів», «Назви молебнів», «Назви ікон та інших сакральних зображень», «Назви сакральних місць моління», «Назви навчальних закладів», «Назви фільмів», охоплюють більше 120 одиниць.

У цілому розвиток номінативної продуктивності агіоантропонімів у релігійному дискурсі та поза ним сьогодні сприяє збереженню знання про минуле, тобто формуванню пам'ятевого дискурсу сучасного суспільства про мучеників однієї з українських Церков XIX і XX століть.

Висновки. Імена нових українських святих, об'єктами номінації яких є денотати божественно-духовної сфери, реалізують свої функції в межах віровчення УГКЦ та поза ним.

Кожна з цих одиниць як мовний знак має семіотичну природу, тому ілюструє не тільки співвіднесення їхніх референтів з певним класом предметів, але й епістемічний компонент – знання про життя УГКЦ та діяльність державної влади Російської імперії та СРСР щодо української Церкви та її вірян.

У різних жанрах релігійного та світського дискурсу агіоантропоніми розвивають свою номінативну продуктивність

й стають твірною базою для нових номінацій, дериватів-словосполучень, тобто нових тематичних груп (назви молитов, молебнів, церковних споруд, вулиць, фільмів та ін.).

Маркуючи колективну пам'ять сучасного суспільства, агіоантропоніми стають знаками соціокультурного коду.

Белей О. Місце українських сакронімів в національній онімійній системі. Вроцлав, 2016. С. 81 – 90.

Белей О. Статус українських сакронімів та принципи їх класифікації. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2014. Вип. 19. С. 12 – 16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spml_2014_19_4 (дата звернення: 19.06.2022)

Горан Т. Перемишльська єпархія греко-католицької церкви в української національному русі Галичини (1919 – 1939 рр.). Івано-Франківськ, 2017.

Зимовець Г. В. Семантичні особливості власних назв. *Наукові записки [Нац. ун-ту «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна*. 2010. Вип. 13. С. 250 – 256.

Лукаш Г. П. Семіотика конотонімів: знак і символ. *Лінгвістика: зб. наук. праць*. Луганськ: Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2013. №2 (29). С. 186 – 193.

Маттеї Дж. Україна – земля мучеників. Героїчне свідчення мучеників, проголошених Папою Іваном Павлом II у Львові, під час його історичного паломництва / пер. з італійської О. Лісовського. Жовква: Місіонер, 2014.

Мученики – Джерело чудотворної сили (З Декрету Митрополита Андрея Шептицького. Про почитання святих. 1941 р.) / упор. І.Левицький, Р.Тереховський, Р.Хрін, Г.Крупа, О.Гайова. Львів: Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ», 2004.

Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012.

Рішення і постанови Синодів Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 1989 – 1997 років. Львів, 1998.

Сабат П. Вшанування мучеників УГКЦ, проголошених блаженними Папою Іваном Павлом II в Україні 2001 року. *Metron (Метров): журнал з Еклезіології і Церковного права*. 2015. № 12. С. 114 – 116.

Сапожникова Г., с. Андрусів Ю. Святі землі української. Львів: Свічадо, 2016.

Сивіцький П. Блаженні підляські мученики з Пратулина. Львів: Місіонер, 1999.

Франко П. Репресоване духовенство УГКЦ. Львів, 2008.

Чорнописька В. З. Новаторська ідеологія Климентія Шептицького у розвитку студитських монастирів у Східній Галичині (20 – 30 рр. ХХ ст.). *Збірник наук. праць Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Сер.: «Історія та географія»*. 2012. Вип. 43. С. 9 – 18.

Matsyuk H. Multicultural Aspects of Names and Naming in the Ukrainian Greek Catholic Church: The Thematic Group «the Names of New Saints». *Names and Naming. Multicultural Aspects* / Ed. Oliviu Felecan, Alina Bughesiu. Palgrave Macmillan. 2021. P. 57 – 72. doi.org/10.1007/978-3-030-73186-. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-73186-1>

Turij O. Church of the Martyrs. The New Saints of Ukraine. Lviv: St, John's Monastery Publishing Division, 2004.

ДЖЕРЕЛА

Блаженний Григорій Лакота: зібрані історичні праці / упоряд. В. Пилипович. Перемишль, 2003.

Блаженний Григорій Лакота. Перемиський єпископ-провідник: зібрані послання та проповіді / упоряд. В. Пилипович. Перемишль, 2005.

Блаженний Йосафат Коциловський – Перемиський єпископ. Зібрання послань та інші праці / упоряд. В. Пилипович. Перемишль, 2004.

Бурдяк І. Свято всіх святих українського народу. *Народна правда* – 2013. URL: <http://narodna.pravda.com.ua/culture/523f535807ef3/> (дата звернення: 20.06.2022)

Іщак А. Св. Августин і Схід. *Богословія*. Т. IX. Кн. 1 – 2. 1931.

Ковч Е. Чому наші від нас утікають? Львів: Свічадо, 2006.

Молитва до блаженного священномученика Петра Вергуна. *Християнський портал Кіріос*. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/911-molitva-do-blazhennogo-svjaschennomuchenika-petra-verguna.html> (дата звернення: 20.06.2022)

Молитва до блаженного єпископа Миколая Чарнецького. *Християнський портал Кіріос*. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/599-molitva-do-blazhennogo-episkopa-mikolaja-charnetskogo.html> (дата звернення: 20.06.2022)

Молитва до Блаженного Священномученика Василя Величковського. *Редемптористи. Святі і блаженні. Блаженний священномученик Василь Величковський*. URL: https://old.cssr.lviv.ua/prayers/Akafist_do_Velyczkovskoho/ (дата звернення: 18.06.2022)

Молитва до Блаженного Священномученика Івана Зятика. *Редемптористи. Святі і Блаженні. Блаженний священномученик Іван Зятик*. URL: <https://old.cssr.lviv.ua/saints/ivan-zyatyk/> (дата звернення: 18.06.2022)

Молитва до бл. свм. Григорія Лакоти. *Митецьтво*. URL: <http://maxgontar-art.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> (дата звернення: 16.06.2022)

Молитва до блаженних мучеників отця Миколи Конрада й дяка Володимира Прийми. *Моя молитва*. URL: https://mojamolytva.blogspot.com/2011/05/blog-post_12.html (дата звернення: 20.06.2022)

Молитва до Зенона Ковалика. *Редемптористи. Святі і блаженні. Блаженний священномученик Зенон Ковалик*. URL: <https://old.cssr.lviv.ua/saints/zenon-kovalyk/> (дата звернення: 18.06.2022)

Молитва за прославу сестри Йосафати Гордашевської. *Молитовник*. URL: <https://sites.google.com/site/mijmolytovnyk/prijdite-poklonimsa/molitvi/molitvi-za-proslavu-ukrainskih-slug-bozih> (дата звернення: 19.06.2022)

Молитва за прославу єпископа Павла Гойдича. *Молитовник*. URL: <https://sites.google.com/site/mijmolytovnyk/prijdite-poklonimsa/molitvi/molitvi-za-proslavu-ukrainskih-slug-bozih> (дата звернення: 19.06.2022)

Молитва до бл. Свм. Григорія Лакоти. *Митецьтво*. URL: <http://maxgontar-art.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> (дата звернення: 16.06.2022)

Молитва про заступництво отця Климентія Шептицького. *Християнський портал Кіріос*. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/1061-molitva-pro-zastupnistvo-ottsja-klimentija-sheptitskogo.html> (дата звернення: 20.06.2022)

Молитва до Блаженного Мученика Григорія Хомишина. *Івано-Франківська архієпархія*. URL: <http://ugcc.if.ua/novynu/4621-molytvado-blazhennoho-muchenyka-hryhoriia-khomyshyna.html> (дата звернення: 19.06.2022)

Служба 28 Слуг Божих, блаженних мучеників української греко-католицької церкви. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/bogosluzhinnja/9471-sluzhba-soboru-blazhennih-novomuchenikiv-ta-ispovidnikiv-ukrayinskoyi-greko-katolitskoyi-tserkvi.html> (дата звернення: 20.06.2022)

REFERENCES

Beley, O. (2014). Status of Ukrainian acronyms and principles of their classification. *Modern problems of linguistics and literary studies*. Is. 19, 12 – 16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spml_2014_19_4 (accessed: 19.06.2022) (in Ukr.).

Horan, T. (2017). Przemysł Eparchy of the Greek Catholic Church in the Ukrainian National Movement of Halychyna (1919–1939). *Ivano-Frankivsk* (in Ukr.).

Zymovets, H.V. (2010). Semantic features of proper names. *Scientific notes [National University "Ostroh Academy"]*. Ser.: *Philological*. Is. 13, 250 – 256 (in Ukr.).

Lukash, H. P. (2013). Semiotics of conotonyms: sign and symbol. *Linguistics: Collection of scientific papers*. Luhansk: Luhansk National University named after T. Shevchenko. No. 2 (29), 186 – 193 (in Ukr.).

Mattei, J. (2014). Ukraine is the land of martyrs. Heroic testimony of the martyrs proclaimed by Pope Ivan Paul II in Lviv during his historic pilgrimage, trans. from Italian by O. Lisovskyi. Zhovkva: Missioner (in Ukr.).

Levitskyi, I. et al. (eds) (2004). Martyrs are a source of miraculous power (From the Decree of Metropolitan Andrei Sheptytskyi. On veneration of saints. 1941). Lviv: Mission «Postulation Center for Beatification and Canonization of Saints of the UGCC» (in Ukr.).

Nahorna, L.P. (2012). Historical memory: theories, discourses, reflections. K., IPIEND named after I.F. Kuras, National Academy of Sciences of Ukraine (in Ukr.).

Decisions (1998). Decisions and resolutions of the Synods of Bishops of the Ukrainian Greek Catholic Church in 1989 – 1997. Lviv. P. 41 (in Ukr.).

Sabat, P. (2015). Commemoration of the martyrs of the UGCC, declared blessed by Pope Ivan Paul II in Ukraine in 2001. *Metron (Μέτρον): journal of Ecclesiology and Church Law*. No. 12, 114 – 116 (in Ukr.).

Sapozhnikova, H., Andrusiv, Yu. (2016). Holy Lands of Ukraine. Lviv: Swichado (in Ukr.).

Syvitskyi, P. (1999). Blessed Pidliashchia Martyrs from Pratulyn. Lviv: Missioner (in Ukr.).

Franko, P. (2008). The repressed clergy of the UGCC. Lviv (in Ukr.).

Chernopyshka, V. Z. (2012). Innovative ideology of Klymentiy Sheptytskyi in the development of student monasteries in Eastern Halychyna (20 – 30s of the 20th century). *Collection of research papers of Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda*. Ser.: «History and Geography». 2012. Is. 43, 9–18 (in Ukr.).

Matsyuk, H. Multicultural Aspects of Names and Naming in the Ukrainian Greek Catholic Church: The Thematic Group «the Names of New Saints». *Names and Naming Multicultural Aspects*. Ed. Oliviu Felecan, Alina Bughesiu. Palgrave Macmillan. 2021, 57 – 72. doi.org/10.1007/978-3-030-73186-. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-73186-1>

Turij, O. (2004). Church of the Martyrs. The New Saints of Ukraine. Lviv: St. John's Monastery Publishing Division.

SOURCES

Burdyak, I. (2013). The Feast of All Saints of the Ukrainian People. *Narodna Pravda*. URL: <http://narodna.pravda.com.ua/culture/523f535807ef3/> (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Ishchak, A. (1931). St. Augustine and the East. *Theology*. Vol. IX. Kn.1 – 2 (in Ukr.).

Kovch, E. (2006). Why are our people running away from us? Lviv: Svichado (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Holy Martyr Petro Verhun. *Christian portal Kyrios*. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/911-molitva-do-blazhennogo-svjaschennomuchenika-petra-verguna.html> (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Bishop Mykola Charnetskyi. *Christian portal Kyrios*. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/599-molitva-do-blazhennogo-episkopa-mikolaja-charnetskogo.html> (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Holy Martyr Vasyl Velychkovskiy. *Redemptorists. The Blessed and the Saints. Blessed Holy Martyr Vasyl Velichkovskiy*. URL: https://old.cssr.lviv.ua/prayers/Akafist_do_Velyczkovskoho/ (accessed: 18.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Holy Martyr Ivan Zyatik. *Redemptorists. The Blessed and the Saints. Blessed Holy Martyr Ivan Zyatik*. URL: <https://old.cssr.lviv.ua/saints/ivan-zyatyk/> (accessed: 18.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Holy Martyr Hryhoriy Lakota. *Art*. URL: <http://maxgontar-art.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> (accessed: 16.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the blessed martyrs Father Mykola Konrad and Deacon Volodymyr Pryima. *My prayer*. URL: https://mojamolytva.blogspot.com/2011/05/blog-post_12.html (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to Zenon Kovalyk. *Redemptorists. The Blessed and the Saints. Blessed Holy Martyr Zenon Kovalik*. URL: <https://old.cssr.lviv.ua/saints/zenon-kovalyk/> (accessed: 18.06.2022) (in Ukr.).

Prayer for the glorification of Sister Yosaphata Hordashevsk. *Prayer book*. URL: <https://sites.google.com/site/mijmolytovnyk/prijdite-poklonimsa/molitvi/molitvi-za-proslavu-ukraienstvih-slug-bozih> (accessed: 19.06.2022) (in Ukr.).

Prayer for the glorification of Bishop Pavlo Hoydych. *Prayer book*. URL: <https://sites.google.com/site/mijmolytovnyk/prijdite-poklonimsa/molitvi/molitvi-za-proslavu-ukraienstvih-slug-bozih> (accessed: 19.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Holy Martyr Hryhoriy Lakota. *Art.* URL: <http://maxgontar-art.blogspot.com/2012/06/blog-post.html> (accessed: 16.06.2022) (in Ukr.).

Prayer for the intercession of Father Klymentiy Sheptytskyi. *Christian portal Kyrios.* URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/prayer/1061-molitva-pro-zastupnistvo-ottsja-klimentija-sheptitskogo.html> (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Prayer to the Blessed Martyr Hryhoriy Khomyshyn. *Ivano-Frankivsk Archdiocese.* URL: <http://ugcc.if.ua/novyny/4621-molytva-do-blazhen-noho-muchenyka-hryhoriia-khomyshyna.html> (accessed: 19.06.2022) (in Ukr.).

Pylypovych, V. (2003). Blessed Hryhoriy Lakota: collected historical works. Przemyśl (in Ukr.).

Pylypovych, V. (2005). Blessed Hryhoriy Lakota. Przemyśl bishop-guide: collected messages and sermons. Przemyśl (in Ukr.).

Pylypovych, V. (2004). Blessed Josaphat Kotsilovskyi – Bishop of Przemyśl. Collection of messages and other works. Przemyśl (in Ukr.).

Service of 28 Servants of God, blessed martyrs of the Ukrainian Greek Catholic Church. URL: <https://kyrios.org.ua/spirituality/bogosluzhinnja/9471-sluzhba-soboru-blazhennih-novomuchenikiv-ta-ispovidnikiv-ukrayinskoyi-greko-katolitskoyi-tserkvi.html> (accessed: 20.06.2022) (in Ukr.).

Статтю отримано 09.09.2022

Halyna Matsyuk

NAMES OF NEW SAINTS OF THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC CHURCH AND COMMEMORATIVE DISCOURSE

The article discusses the names of new saints of the UGCC (hagioanthroponyms) as markers of the collective memory of modern society regarding the events of the past, namely the rejection of Russian (in the 19th century) and Soviet (in the 20th century) ideologies in the religious life of Ukrainian Greek Catholics.

From the theoretical perspective, the analysis is premised on the ideas and provisions of onomastics regarding the semiotic nature of proper names and their functions of accumulation and translation of the religious sphere, of sociolinguistics regarding the interaction of language and the Church, as well as lexicology regarding the systematisation of units into thematic groups. The

papers on religious studies, the history of the Church, the history of totalitarianism in the USSR and the historical memory of socio-cultural knowledge provided the context for the transformation of one of the spheres of collective memory into the linguistic categories of «hagioanthroponyms», «nominative productivity» and «thematic group». The sources of the analysis included the texts of religious and secular discourse, thematically related to the life and activities of the martyrs for the Faith, and the works of the event participants. The units of analysis, namely hagioanthroponyms, have denotations of the divine-spiritual sphere as the object of nomination. The research of the problem was provided by applied correlative and biographical methods, the method of sociolinguistic interpretation, and elements of discourse analysis. They helped to follow the process of creating nominations derived from hagioanthroponyms in modern religious and secular discourse and to determine that they contain formal and substantive components of knowledge about the past. Derivative units create thematic groups «names of prayers», «names of Akathist's», «names of icons and other sacred images», «names of sacred places of prayer», «names of educational institutions», «names of films» and related to information about the forced conversion to Orthodoxy of Ukrainian Greek Catholics in the Russian Empire and the USSR.

The analysis results are relevant for onomastics, sociolinguistics, lexicology and stylistics.

Key words: hagioanthroponym, thematic group, nominative performance, commemorative discourse.